

ศาสนาประจำชาติ

โดย

สุทธิพงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ

ผู้อำนวยการกองศาสนศึกษา

กรมการศาสนา

คำนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นหน้าที่ของพุทธ-บริษัทอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยกันเผยแผ่ธรรมะคำสั่งสอนของพระ-พุทธเจ้าให้แพร่หลายเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา และงานพระธรรมทูตนับว่าเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งในด้าน การเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยที่งานนี้ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๐๓ จนถึงปัจจุบัน ความมุ่งหมายก็เพื่อนำหลักธรรมคำสั่งสอน ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสู่ประชาชน เป็นการ พัฒนาให้ประชาชนได้รับผลของการปฏิบัติธรรมะได้อย่างแท้จริง นับว่าเป็นบทบาทของคณะสงฆ์ไทย ซึ่งถือตามหลักการที่พระ-พุทธองค์ตรัสไว้ว่า “จรถ ภิกขเว จาริกं พุชฺชนหิตาย พุชฺชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसान ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวไปสู่ที่จาริกเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ประชาชน เป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและ ความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย” นับว่าเป็นหลักการที่ คณะสงฆ์ไทยได้ยึดถือปฏิบัติมาโดยลำดับ จึงเชื่อว่าเป็นภารกิจ ส่วนหนึ่งของคณะสงฆ์ไทย ซึ่งมีกรมการศาสนาเป็นผู้สนองงาน และถวายความอุปถัมภ์ตลอดมา

ในการปฏิบัติงานของพระธรรมทูตปี ๒๕๓๐ ซึ่งเป็นปี ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษา ๕ รอบ

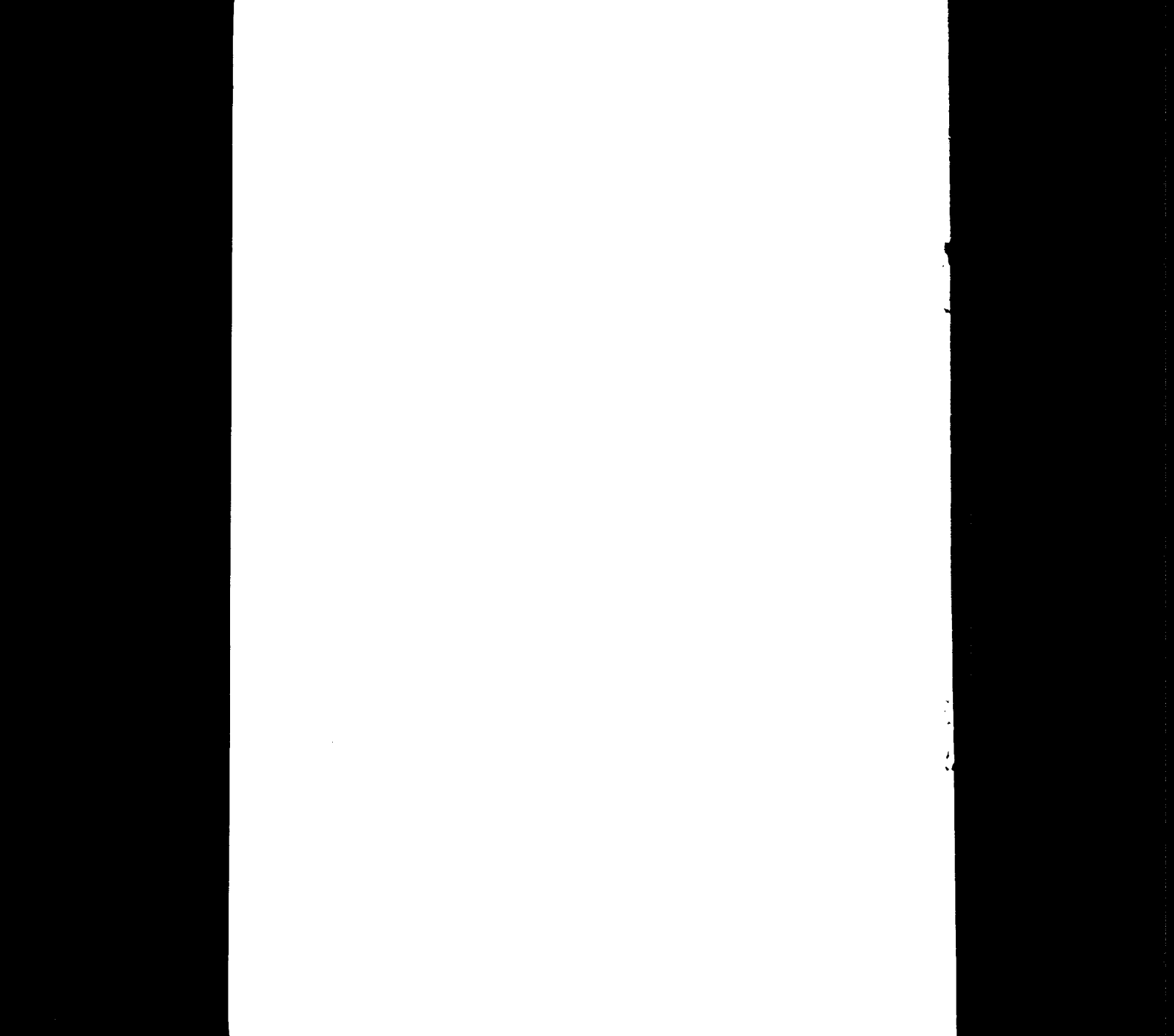
กรมการศาสนาได้ถวายความอุปถัมภ์ในการจัดพิมพ์หนังสือ พระพุทธศาสนากับพระมหากษัตริย์ไทย เพื่อถวายพระธรรมทูตนำไปแจกประชาชน จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ เล่ม สำหรับปี พ.ศ. ๒๕๓๑ นี้ นอกจากพระธรรมทูตจะเที่ยวจาริกไปตามท้องถิ่นต่างๆ เพื่อให้การอบรมแนะนำสั่งสอนประชาชนแล้ว กองงานพระธรรมทูตยังได้จัดพิมพ์หนังสือที่เห็นว่าเป็นสารประโยชน์ที่เหมาะสมเพื่อแจกจ่ายแก่ประชาชนโดยทั่วไป

เนื่องจากคนไทยร้อยละ ๙๕ นับถือพระพุทธศาสนา และยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ตั้งแต่อดีตมา ล้วนมีศรัทธาเลื่อมใสมั่นคงในพระพุทธศาสนา ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกพระพุทธศาสนาอย่างเข้มแข็งและจริงจัง จึงมีผลทำให้พระพุทธศาสนาในประเทศไทยได้รับการทะนุบำรุงเจริญรุ่งเรืองที่สุดในโลก และเป็นสิ่งที่น่ายกย่องภูมิใจที่มีประเทศไทยเพียงประเทศเดียวในโลกที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ

อนึ่ง เนื่องจากปีนี้เป็นปีมหามงคลที่รัฐบาลได้จัดงานพระราชพิธีรัชมิ่งคลาภิเษก น้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้คนไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญแห่งพระพุทธศาสนา ที่บรรพบุรุษของเราได้รักษาไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาและปฏิบัติสืบต่อกันมา

กองงานพระธรรมทูต จึงเห็นควรจัดพิมพ์หนังสือศาสนา
ประจำชาติ จำนวน ๔๕,๐๐๐ เล่ม เพื่อถวายพระธรรมทูตนำไป
เผยแพร่แก่ประชาชนให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่าง สถาบันหลัก
ทั้ง ๓ คือ สถาบันชาติ สถาบันพระพุทธศาสนา และสถาบัน
พระมหากษัตริย์ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนชาวไทย
ที่มีต่อพระพุทธศาสนา ทั้งในอดีตและปัจจุบัน กองงานพระ-
ธรรมทูตขอขอบคุณ นายสุทธิพงศ์ ดันตยาพิศาลสุทธิ์ ผู้เรียบเรียง
หนังสือนี้ และขอขอบคุณ นายสำรวย สารวัตต์ หัวหน้าฝ่ายจริย-
ศึกษา ที่ได้จัดสรรงบประมาณอุปถัมภ์ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ หวังว่า
หนังสือนี้คงจะมีประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจตามสมควร

กองงานพระธรรมทูต

ศาสนาประจำชาติ

ดังเป็นที่ทราบแล้วว่า สถาบันหลักของประเทศไทยมี 3 สถาบัน คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ สำหรับสถาบันศาสนามีบุคคลบางกลุ่มไม่แน่ใจว่าเป็นศาสนาไหน จนถึงกับบางคนหรือบางท่านไม่ทราบว่า ศาสนาประจำชาติได้แก่ ศาสนาใด

เรื่องนี้ผู้เขียนได้ศึกษาพระราชประวัติฐาน พระบรม-ราโชวาท และพระราชนิพนธ์ของพระมหากษัตริย์ไทย ซึ่งเกี่ยวเนื่อง กับพระพุทธศาสนา ที่เด่นชัดเท่าที่พอจะรวบรวมได้มีดังนี้

พระราชสาส์นของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

“พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ จะให้เราเข้ารีตตั้งนั้นหรือ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มากเพราะในราชวงศ์ของเรา ก็ได้นับถือพระพุทธศาสนามาช้านานแล้ว จะให้เราเปลี่ยนศาสนาอย่างนี้เป็นการยากอยู่ และถ้าพระผู้เป็นเจ้าของเราสร้างฟ้าสร้างดิน จะต้องการให้คนทั่วไปนับถือศาสนาเดียวกันแล้ว พระเจ้ามิจัดการให้เป็นเช่นนั้นเสียแล้วหรือ”

น้ำพระทัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

อันตัวพ่อ	ชื่อว่า	พระยาตาก
ทนทุกข์ยาก	กู้ชาติ	พระศาสนา
ถวายแผ่นดิน	ให้เป็น	พุทธบูชา
แต่พระศาสนา	สมณะ	พระพุทโศดม
ให้ยืนยง	คงถาวร	ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ชี	ปฏิบัติ	ให้พอสม
เจริญสมณะ	วิปัสสนา	พ่อชื่นชม
ถวายบังคม	รอยบาท	พระศาสนา
คิดถึงพ่อ	พ่ออยู่	คู่กับเจ้า
ชาติของเรา	คงอยู่	คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา	อยู่ยง	คู่องค์กษัตริย์
พระศาสนา	ฝากไว้	ให้คู่กัน

(จารึกในศาลพระเจ้าตากสินมหาราช วัดอรุณราชวราราม)

พระราชปณิธาน

ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

“ตั้งใจจะอุปถัมภ์ก ขยายพระพุทธศาสนา
จะป้องกันขอบขันฑสีมา รักษาประชาชนและมนตรี”

(พระราชนิพนธ์นิราศท่าดินแดง)

พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช

“พระราชบิดาของฉันทน์ ได้ทรงสละเวลาเป็นส่วนใหญ่ในการศึกษาและค้ำครองศาสนาของชาติ ส่วนฉันทน์ได้ขึ้นครองราชย์ในขณะอายุน้อย จึงไม่มีเวลาที่จะเป็นนักศึกษาอย่างพ่อ ฉันทน์เองมีความสนใจในการศึกษาหนังสือหลักธรรมต่างๆ สนใจที่จะค้ำครองศาสนาของเราและต้องการที่จะให้มหาชนทั่วไปมีความเข้าใจถูกต้อง

ดูเหมือนว่า ถ้าชาวยุโรปเชื่อในคำสอนของคณะมิชชันนารีว่า ศาสนาของเราโง่งมง่ายและชั่วทราม คนทั้งหลายก็ต้องถือว่าพวกเราเป็นคนโง่งมง่ายและชั่วทรามไปด้วย ฉันทน์จึงรู้สึกขอบคุณบรรดาบุคคล เช่นท่านเป็นตัวอย่าง ที่สอนชาวยุโรปให้ความเคารวะแก่ศาสนาของเรา”

(พระราชหัตถเลขาถึง เซอร์ เอ็ดวิน อาร์โนลด์)

พระบรมราชาวาทและพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระ- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

“พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา เราจำเป็นต้องถือด้วยความกตัญญูต่อบิดามารดาและต้นโคตวงศ์ของเรา จำเป็นต้องถือไม่มีปัญหาอะไร ... เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกได้แน่นอนจึงได้กล่าวลุกขึ้นยืนแสดงเทศนาทางพระพุทธศาสนาแก่ท่านทั้งหลายโดยหวังแน่ว่าบรรดาท่านทั้งปวงซึ่งเป็นคนไทย เมื่อรู้สึกแน่วแน่

แล้วว่า ศาสนาในสมัยนี้เป็นของที่แยกจากชาติไม่ได้... พุทธศาสนา
 เป็นของไทย เรามาชวนกันนับถือพระพุทธศาสนาเถิด... ผู้ที่
 แปลงศาสนา คนเขาถูกยิงเสียกว่าผู้ที่แปลงชาติ เพราะเขาย่อม
 เห็นว่าสิ่งที่นับถือเลื่อมใสกันมาตลอดครั้งปู่ย่าตายายตั้งแต่เด็ก
 มาแล้วเป็นของสำคัญอันหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่า คนนั้นมีความสัจย์
 มีความมั่นคงในใจหรือไม่ เมื่อมาแปลงชาติศาสนาได้แล้ว เป็นแล
 เห็นได้ทันทีว่าเป็นคนไม่มั่นคง อย่าว่าแต่อะไรเลย ศาสนาที่ใคร
 ทั้งโลกเขานับถือว่าเป็นของสำคัญที่สุด เขายังแปลงได้ตามความ
 พอใจ หรือเพื่อสะดวกแก่ตัวของเขา... เหตุฉะนั้นผู้แปลงศาสนา
 ถึงแม้จะไม่เป็นผู้พึงเกลียดชังแก่คนทั่วไป ก็ย่อมเป็นผู้ที่เขาสามารถ
 จะเชื่อได้น้อย เพราะเหตุฉะนั้นเป็นความจำเป็นที่เราทั้งหลาย
 ผู้เป็นไทย จะต้องมั่นอยู่ในพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาสำหรับ
 ชาติเรา

ต้องเข้าใจพระพุทธศาสนาในเวลานี้ ไม่มีแห่งใดในโลก
 ที่จะถือจริงรู้จริงเท่าในเมืองไทยเรา เมืองไทยเราเปรียบเหมือน
 บิ๊อมอันใหญ่ ซึ่งเป็นแนวที่สุดของพระพุทธศาสนาแนวที่ ๑
 แนวที่ ๒ ร้อยหรือเต็มทีแล้ว ยิ่งแต่แนวที่ ๓ และแนวที่สุดคือ
 เมืองไทย... เราทั้งหลายเป็นผู้รักษาแนวนี้ ถ้าเราไม่ตั้งใจรักษา
 จริงๆ แล้ว ถ้ามีอันตรายอย่างใดมาถึงพระพุทธศาสนา เราทั้งหลาย
 จะเป็นผู้ที่ได้รับความอับอายด้วยกันเป็นอันมาก... เหตุฉะนั้น
 เป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องตั้งใจที่จะรักษาความมั่นคงของ
 พระพุทธศาสนาในประเทศไทยอย่าให้มีอันตรายมาถึงได้... ผู้ที่

คนอื่นเขาส่งเข้ามาปลอมแปลงเพื่อทำลายพระพุทธศาสนาเรา
ทั้งหลายต้องคอยระวังรู้เท่าไว้จึงจะควร ... จึงเป็นหน้าที่ของเรา
ทั้งหลายที่เป็นเชื้อชาตินักรบ ต้องรักษาพระศาสนาอันนี้ให้คงอยู่
ในเมืองไทยอีกต่อไป ต้องรักษาไว้เพื่อให้เป็นมรดกแก่ลูกหลาน
ของเราทั้งหลายให้เขารักษากันไปยั่งยืนเป็นเกียรติยศแก่ชาติ
ของเราชั่วกาลปาวสาน

เวลานี้ทั้งโลกเขาพูดเขานิยามว่าชาติไทยเป็นชาติที่ถือพระ -
พุทธศาสนา ที่พระพุทธศาสนายั่งยืนอยู่ได้ เพราะมีเมืองไทย เป็น
เหมือนป้อมใหญ่ในแนวรบ

เราเคราะห์ดีที่สุดที่นานมาแล้ว เราได้ตกไปอยู่ในพระ -
พุทธศาสนา จึงได้เป็นมนุษย์ชั้นสูงที่สุดที่มนุษย์จะเป็นได้ในทางธรรม
เหตุฉะนั้นขอท่านทั้งหลายที่นั่งฟังอยู่ ผู้ที่ตะเกียกตะกายอยากเป็น
ฝรั่ง อย่าทำเหมือนฝรั่งในทางธรรมเลย ถ้าจะเอาอย่างฝรั่ง จงเอา
อย่างในทางที่ฝรั่งเขาทำดี คือในทางวิชาการบางอย่างซึ่งเขาทำดี
เราควรเอาอย่าง แต่การรักษาศีลรักษารธรรมเรามีตัวอย่างดีกว่าฝรั่ง
เป็นอันมากถือพระพุทธเจ้าเป็นตัวอย่างของเราแล้วเรามีตัวอย่าง
หาที่เปรียบเสมอเหมือนมิได้

พระพุทธศาสนาก็ดี หรือศาสนาใดก็ดี ที่ตั้งมั่นอยู่ได้ก็ด้วย
ความมั่นคงของผู้เลื่อมใสตั้งใจที่จะรักษาและข้าพเจ้าพูดทั้งนี้ก็
เพื่อชักชวนท่านทั้งหลาย อย่างเป็นเพื่อนไทย และเพื่อนพุทธศาสนิก
ด้วยกัน ทั้งนั้น เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา ... ข้าพเจ้า

รู้สึกว่าได้ทำหน้าที่สมควรแก่ผู้อุปถัมภ์พระพุทธศาสนา เราตั้งใจจะรักษาศาสนาของเราด้วยชีวิต ข้าพเจ้าและท่านตั้งใจอยู่ในข้อนี้ และถ้าท่านตั้งใจจะช่วยข้าพเจ้าในกิจอันใหญ่นี้แล้ว ก็จะเป็นที่พอใจข้าพเจ้าเป็นอันมาก

เมืองเราเกือบจะเป็นเมืองเดียวแล้วในโลกที่ได้มีบุคคลถือพระพุทธศาสนา และเป็นเหล่าเดียวกันเพราะฉะนั้นเป็นหน้าที่ของเราทั้งหลายที่จะช่วยกันบำรุงรักษาพระพุทธศาสนาอย่าให้เสื่อมสูญไป การที่จะบำรุงพระพุทธศาสนา เราต้องรู้สึกก่อนว่าหลักของพระพุทธศาสนาคืออะไร

เราทั้งหลายที่ยังไม่แน่ ตั้งแต่วันนี้จะได้พร้อมกันตั้งใจว่าในส่วนตัวเราเองจะริษยากันก็ตามจะเป็นอย่างไรก็ตาม จะทำการเช่นนี้ต่อเมื่อเวลาว่างไม่มีภัย เมื่อมีเหตุสำคัญจำเป็นที่เราจะต้องต่อสู้ชาติอื่น แม้การส่วนตัวของเราอย่างไร จะทำให้เสียประโยชน์แก่ชาติเราแล้ว สิ่งนั้นเราจะทิ้งเสีย เราจะรวมกัน ไม่ว่าในเวลานี้ชอบกันหรือชังกัน เราจะถือว่าเราเป็นไทยด้วยกันหมด **เราจะต้องรักษาความเป็นไทยของเราให้ยั่งยืน เราจะต้องรักษาพระพุทธศาสนาให้ถาวรวัฒนาการ อย่างที่เป็นมาแล้วหลายชั่วโคตรของเราทั้งหลาย"**

(พระบรมราโชวาทเรื่องเทศนาเสือป่า)

อนึ่ง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชนิพนธ์คำประพันธ์บทหนึ่งบ่งถึงความหมายของสีทั้งสามของธงไตรรงค์ ดังนี้

ความหมายแห่งไตรรงค์

ขอร่ำรำพรรณบรรยาย ความคิดเครื่องหมาย
แห่งสีทั้งสามงามถนัด

ขาว คือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์ หมายพระไตรรัตน์
และธรรมะคัมภีร์ไทย

แดง คือโลหิตเราไซ้รั ซึ่งยอมสละได้
เพื่อรักษาชาติศาสนา

น้ำเงิน คือสีโสภะ อันจอมประชา
ธ โปรตเป็นของส่วนองค์

จัดริ้วเข้าเป็นไตรรงค์ จึงเป็นสีธง
ที่รักแห่งเราชาวไทย

ทหารอวดารนำไป . ยงยุทธวิชัย
วิชิตก็ชูเกียรติสยาม ฯ

(จากดุสิตสมิต ฉบับพิเศษ ๒๔๖๑ หน้า ๔๒)

พระบรมราโชวาทของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน

“ธรรมะในพระพุทธศาสนาจะสามารถคุ้มครองรักษา
และอุ้มชูประคับประคองสังคมให้ผาสุกร่มเย็นได้สมดังที่ต้องการ”

(พระราชทานเนื่องในพิธีเปิดการประชุมยุวพุทธิกสมาคมทั่ว
ประเทศ ครั้งที่ ๖)

“ทุกคนที่ถือตัวว่าเป็นพุทธศาสนิกชน จะต้องศึกษาพระพุทธานุศาสตร์ตามภูมิปัญญาความสามารถและโอกาสของตน ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องกระจ่างชัดขึ้นในหลักธรรม เมื่อศึกษาเข้าใจแล้ว เห็นประโยชน์แล้ว ก็น้อมนำมาปฏิบัติทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวันและการงานของตนเพื่อให้เกิดความสุข ความสงบร่มเย็น และความเจริญงอกงามในชีวิตเพิ่มพูนขึ้นเป็นลำดับตามขีดความสามารถปฏิบัติของแต่ละคน ถ้าชาวพุทธรู้ธรรมะ ปฏิบัติธรรมะอย่างถูกต้องทั่วถึงกันมากขึ้น ปฏิบัติการเบียดเบียนพระศาสนาให้เศร้าหมองก็จะลดน้อยลง ...”

(พระราชทานแก่ผู้เข้าร่วมสัมมนาเรื่อง “การทะนุบำรุงรักษาพระพุทธานุศาสตร์” เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๒๕ ณ ศาลาธรรมนันทราชปัญจมณฑล วัดเบญจมบพิตร)

“ข้าพเจ้าถือว่า พระพุทธานุศาสตร์ เป็นที่ตั้งแห่งคุณพระรัตนตรัย อันเป็นที่เคารพสูงสุด และเป็นเครื่องหมายแห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศไทยและของคนไทย”

ในประวัติศาสตร์ไทย พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ รัฐธรรมนูญทุกฉบับก็ได้ระบุไว้ชัดเจน ดังเช่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๗ บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก” ซึ่งข้อความในวรรคหลังเป็นข้อความที่เนื่องกับวรรคแรก กล่าวคือ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก

ของพระพุทธศาสนา ดังเช่นที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้ว ก็เสด็จไปวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดเทียนทองธูปเงินเครื่องนมัสการพระมหามณีรัตน์ปฏิมากรและทรงรับศีลแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ประกาศพระองค์เป็นภาษามคธว่า ทรงรับเป็นพุทธศาสนูปถัมภกจะทะนุบำรุงพระบวรพุทธศาสนาให้วัฒนาถาวรสืบไป พระสงฆ์ถวายสาธุการขึ้นพร้อมกัน ครั้นแล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นสวดถวายพระพร เสร็จแล้วจึงเสด็จไปนมัสการพระมหามณีรัตน์ปฏิมากร แล้วเสด็จ (กลับ) อย่างขบวนที่เสด็จเมื่อขามา" (จากหนังสือพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม ๑๐ โดยจมีนอมรตฤณรักษ์ องค์การค้าของคุรุสภา ๒๕๑๔ หน้า ๖๑) สำหรับศาสนาอื่นๆ นั้นต่างก็มีผู้อุปถัมภ์โดยตรงของตนๆ ทั้งต่างประเทศและในประเทศอยู่แล้ว พระมหากษัตริย์ไทยทรงให้ความคุ้มครองศาสนาอื่นๆ และช่วยอุดหนุนตามความเหมาะสม

พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ได้ทรงอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาอย่างดียิ่งตลอดมาโดยทรงอุปถัมภ์ในทุกๆ ด้าน คือ ด้านศาสนธรรมก็ได้ทรงอุปถัมภ์การชำระและจารึกพระไตรปิฎก การศึกษาพระปริยัติธรรม ตลอดจนการปฏิบัติธรรม ด้านศาสนาบุคคลก็ได้ทรงอุปถัมภ์คณะสงฆ์และการสถาปนาพระราชาคณะซึ่งไม่เคยทรงสถาปนานักบวชในศาสนาอื่นๆ เป็นพระราชาคณะเลย

ด้านศาสนวัตถุก็ได้ทรงอุปถัมภ์การสร้างและการทะนุบำรุงถาวรวัตถุทางพระพุทธศาสนา อีกทั้งทรงพระราชทานวิสุงคามสีมาให้แก่วัดในพระพุทธศาสนาเท่านั้น

อนึ่ง พระราชกรณียกิจที่พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงบำเพ็ญ ไม่ว่าจะเป็นงานพระราชพิธี งานพระราชกุศล และรัฐพิธีล้วนแต่มีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักทั้งสิ้น แม้จะมีพิธีพราหมณ์ปนอยู่ พิธีพราหมณ์เหล่านั้นก็เป็นเพียงส่วนประกอบปลีกย่อยเท่านั้น จึงสรุปได้ว่าประเทศไทยแม้จะไม่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่โดยพฤตินัยและพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเรื่องเครื่องหมายธงชาติไทย ก็เป็นอันนับได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของประเทศไทยมาแต่อดีต

ลองหันมาพิจารณาถึงเสรีภาพและสิทธิทางศาสนาของประชาชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับ บ้าง ปรากฏว่า

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑ มาตรา ๒๕ มีบัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนา นิิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนาและย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตนเมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรานี้ กำหนดให้เสรีภาพแก่นคนไทยทุกคนในการเลือกรับนับถือศาสนา และประกอบพิธีกรรมทางศาสนาใดๆ ก็ได้ซึ่งเป็นเสรีภาพ เฉพาะตัว แต่ไม่ได้บ่งไว้ว่าให้มีเสรีภาพในการตั้งลัทธิในกายหรือชักชวนคนต่างตัวเข้ามาเผยแพร่ศาสนา หรือเข้ามาตั้งลัทธิในกายและศาสนาของตน ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดการแย่งชิงศาสนิก อันอาจจะเป็นสาเหตุให้เกิดแตกแยกในประเทศขึ้นได้

ส่วนในเรื่องลัทธิทางศาสนาของประชาชนชาวไทยนั้น มีปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๕๕, ๕๖, ๕๒ และ ๖๔ ดังนี้

มาตรา ๕๕ บัญญัติไว้ว่า “บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญให้เป็นปฏิบัติต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญได้”

ตามมาตรา ๕๕ มิให้บุคคลใช้เสรีภาพให้เป็นปฏิบัติต่อศาสนา หมายถึงพระพุทธรูปศาสนาสอดคล้องกับพระราชปณิธานพระบรมราชาบาท และพระราชนิพนธ์ของพระบรมมหากษัตริย์ และของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ดังที่กล่าวข้างต้น

มาตรา ๕๖ บัญญัติไว้ว่า “บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ตามรัฐธรรมนูญนี้”

ตามมาตรา ๕๖ ทุกคนต้องรักษาศาสนา หมายถึง ต้อง
รักษาพระพุทธศาสนาตามเหตุผลที่กล่าวมา

มาตรา ๕๒ บัญญัติไว้ว่า “บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษา
อบรมภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ”

ตามมาตรา ๕๒ บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาตามเงื่อนไข
และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ กระทรวงศึกษาธิการต้องจัดหลักสูตร
พระพุทธศาสนาให้คนไทยได้รับการศึกษาพระพุทธศาสนา ซึ่ง
เป็นวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ

มาตรา ๖๔ บัญญัติไว้ว่า “รัฐพึงส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่ง
วัฒนธรรมของชาติ”

ตามมาตรา ๖๔ รัฐต้องส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมของชาติ
ก็คือ วัฒนธรรมอันสืบเนื่องมาจากพระพุทธศาสนานั้นเอง

(จากหนังสือวัดพัฒนา “๒๕”)

ตามเหตุผลดังที่ได้กล่าวมา เข้าใจว่า การที่รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทยไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดเจนว่า สถาบันศาสนา
ได้แก่ สถาบันพระพุทธศาสนา ก็เพราะเป็นที่เข้าใจกันทั่วไปอยู่แล้ว
ตามพระราชบัญญัติ พระบรมราชาธิราช และพระราชบัญญัติ
ของพระบรมมหาราชวังและของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลปัจจุบัน ทำนองเดียวกับ สถาบันชาติ และสถาบันพระ -

มหากษัตริย์ ซึ่งก็ไม่จำเป็นต้องระบุว่า “สถาบันชาติไทย” และ “สถาบันพระมหากษัตริย์ไทย” จะเห็นได้ชัดจากประกาศพระราชทาน ส่วนพระราชกุศล ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการที่ทรงบริจาคเพชรใหญ่ประดับพระอุณาโลมพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร ความตอนหนึ่งว่า

“พระนครนี้เป็นถิ่นที่ของคนผู้นับถือพระพุทธศาสนา มาแต่เดิม มิใช่แผ่นดินของศาสนาอื่น คนที่นับถือศาสนา มาแต่อื่นก็ดี อยู่ในเมืองนี้ก็ดี จะโหม่นสน้อยใจริษยาแก่พระพุทธศาสนา เพราะบูชาอันนี้ไม่ได้ ด้วยไม่ใช่เมืองของศาสนาตัวเอง ถ้าโหม่นสน ก็เชื่อว่าโลกสว่างเกินไป ...”

(จากหนังสือพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร)

อนึ่ง เครื่องชี้ชัดอีกประการหนึ่ง ที่ทำให้สิ้นความสงสัยว่า สถาบันศาสนาได้แก่สถาบันพระพุทธศาสนา อันเป็นศาสนา ประจำชาติ จาก**พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช** รัชกาลปัจจุบัน ในโอกาสเสด็จออกทรงผนวช เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ ว่า

“โดยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของเรา ทั้งตามความศรัทธาเชื่อมั่นของข้าพเจ้าเองก็เห็นเป็นศาสนาที่ดี ศาสนาหนึ่ง เนื่องในบรรดาสัจธรรมคำสอนอันชอบด้วยเหตุผล จึงเคยคิดอยู่ว่าถ้าโอกาสอำนวย ข้าพเจ้าควรจักได้บวชสักเวลาหนึ่ง

ตามราชประเพณีซึ่งจัดเป็นทางสนองพระเดชพระคุณพระราชา-
บุรพการีตามคตินิยมด้วย และนับตั้งแต่ข้าพเจ้าได้ครองราชย์
สืบสันตติวงศ์ต่อจากสมเด็จพระเชษฐาธิราช ก็ล่วงมากกว่าสิบปีแล้ว
เห็นว่าจะถึงเวลาที่จะต้องทำความตั้งใจไว้นั้นแล้วประการหนึ่ง ...
จึงได้ตกลงใจที่จะบรรพชาอุปสมบทในวันที่ ๒๒ เดือนนี้"

(จากหนังสือพระบรมราโชวาท)

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์กรรณิศา

๓๑๕ ๓๑๖ ปกษอยกับนบตร จนนวกรุมมื่อว โยมปรรณ กรุมทณ ๙ ๑๐๑๐๐

นวยปฏน คินนาล ผู้พิมพ์ผู้ใจคนนา ไกร. ๒๒๒๒๒๒๒๒. ๒๒๒๒๒๒๒๒๒

